

dla rozwoju infrastruktury i środowiska

**Zasady promocji projektów
dla beneficjentów
Programu Operacyjnego
Infrastruktura i Środowisko 2007-2013**

Lipiec 2009

**Departament Koordynacji Programów Infrastrukturalnych
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego**

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
ROZWOJU
REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1	Wstęp	3
2	Podstawy prawne	3
3	Cel działań informacyjnych i promocyjnych	3
4	Obowiązki beneficjentów	4
5	Oznaczanie działań informacyjnych i promocyjnych	4
5.1	System identyfikacji wizualnej.....	4
5.2	Zasady oznaczania działań informacyjnych i promocyjnych.....	6
5.3	Animowane znaki graficzne	9
5.4	Stosowanie informacji o współfinansowaniu	10
6	Rodzaje działań informacyjnych i promocyjnych	10
6.1	Działania obowiązkowe	11
6.1.1	Tablica informacyjna	11
6.1.2	Tablica pamiątkowa.....	12
6.1.3	Umieszczanie tablic informacyjnych i pamiątkowych.....	13
6.1.4	Tabliczki i naklejki informacyjne	14
6.1.5	Oznaczanie dokumentów	14
6.2	Działania rekomendowane	15
6.2.1	Strony internetowe	15
6.2.2	Publikacje drukowane i elektroniczne	15
6.2.3	Plakaty.....	16
6.2.4	Informacje prasowe	16
6.2.5	Konferencje/szkolenia/spotkania informacyjne	16
6.2.6	Materiały promocyjne	17
6.3	Działania dla projektów pomocy technicznej POLiŚ	17
7	Podstawowe komunikaty i hasło promocyjne	18
8	Ponoszenie wydatków na działania informacyjne i promocyjne	19
9	Dokumentowanie podjętych działań	20
10	Nadzór nad przestrzeganiem przepisów dotyczących promocji	20
11	Kontakt	20
	Załącznik 1 – Zasady stosowania znaku, budowania ciągu znaków oraz projektowania tablic i naklejek w promocji projektów POLiŚ	22
	Załącznik 2 – Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej	23
	Załącznik 3 – Liternictwo	26
	Spis rysunków	27

1 Wstęp

Niniejsze zasady określają obowiązki beneficjentów w zakresie informowania i promowania projektów współfinansowanych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) oraz zasady dotyczące jednolitego oznaczania wszystkich działań informacyjnych i promocyjnych. Zasady dotyczą również instytucji w systemie zarządzania i wdrażania POIiŚ oraz PKP Polskich Linii Kolejowych S.A. i Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad realizujących projekty w ramach Pomocy Technicznej POIiŚ.

Zasady mogą być również pomocne dla potencjalnych beneficjentów POIiŚ na etapie przygotowywania wniosku o dofinansowanie projektu w zakresie zadań związanych z promocją inwestycji (pkt 1.3 wniosku).

2 Podstawy prawne

- 1) Zasady zostały przygotowane na podstawie pkt. 10 rozdziału 6 Wytucznych w zakresie informacji i promocji Ministra Rozwoju Regionalnego w celu zapewnienia spójnych działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Niniejszy dokument został opracowany z poszanowaniem unijnych i krajowych przepisów w zakresie informacji i promocji.
- 2) Obowiązek informowania o współfinansowaniu projektów ze środków Unii Europejskiej wynika z art. 69 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.
- 3) Zasady dotyczące realizacji ww. obowiązku przez beneficjentów zostały zawarte w art. 8-9 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.
- 4) Podstawowe zasady prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych na potrzeby Narodowej Strategii Spójności oraz wszystkich programów operacyjnych określa Strategia komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013 (zwana dalej Strategią komunikacji).
- 5) Główne założenia i zasady prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących POIiŚ zostały zawarte w Planie komunikacji POIiŚ na lata 2007-2103.
- 6) Zasady zaczynają obowiązywać z dniem ogłoszenia na stronie internetowej www.pois.gov.pl.

3 Cel działań informacyjnych i promocyjnych

Celem działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych przez beneficjentów jest zwiększenie świadomości opinii publicznej na temat udziału środków Unii Europejskiej w projektach realizowanych w ramach POIiŚ.

Ponadto, celem takich działań jest zwiększenie poziomu wiedzy opinii publicznej na temat celów i korzyści wynikających z realizacji projektów w ramach POIiŚ istotnych dla zwiększenia konkurencyjności kraju i regionów.

4 Obowiązki beneficjentów

Beneficjent od momentu podpisania umowy o dofinansowanie projektu, w czasie kiedy jest związany zapisami umowy o dofinansowanie, zobowiązuje się do informowania opinii publicznej o fakcie współfinansowania projektu z Funduszu Spójności lub Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach POIiŚ zgodnie z zasadami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Działania informacyjno-promocyjne dotyczące przedsięwzięcia stanowią jedno z zadań realizowanych w ramach projektu. Zakres działań powinien być planowany racjonalnie i efektywnie, mając na uwadze założone cele oraz wymogi związane z oznaczaniem działań informacyjno-promocyjnych określonych w niniejszym dokumencie. Beneficjenci powinni w szczególności zapewnić, aby przekaz (w tym narzędzia i język komunikacji) został dopasowany do grupy odbiorców, charakteru i zasięgu oddziaływania projektu.

5 Oznaczanie działań informacyjnych i promocyjnych

5.1 System identyfikacji wizualnej

Znaki poszczególnych programów operacyjnych oraz Narodowej Strategii Spójności (NSS) stanowią element wspólnego systemu identyfikacji wizualnej dla marki Funduszy Europejskich. System wizualizacji Funduszy Europejskich opiera się na współistnieniu dwóch ściśle określonych znaków obowiązkowych: emblematu Unii Europejskiej wraz z obowiązkowymi odniesieniami i logo z systemu wizualizacji NSS oraz towarzyszącej im odpowiedniej liczbie znaków uzupełniających.

System identyfikacji wizualnej Narodowej Strategii Spójności opiera się na wspólnym znaku graficznym dla NSS i wszystkich programów operacyjnych. Spójny system ma zapewnić rozpoznawalność NSS i instrumentów jej realizacji (programów operacyjnych) oraz przyczynić się tym samym do wzmocnienia efektów działań informacyjnych i promocyjnych.

Symbolika gwiazd nawiązuje do flagi Unii Europejskiej poprzez kolor jednej z gwiazd, jak również niebieski kolor tła. Odnosi się również do symboliki flagi Polski – kolory pozostałych dwóch gwiazd. Niebieskie tło symbolizuje okno z widokiem na niebo i tworzy kadr przestrzeni, w który wchodzi połączone gwiazdy. Połączenie gwiazd oraz ich symbolika poprzez kolor mówią nam o wspólności Unii Europejskiej, jej trwałości i sile. Charakter graficzny gwiazd nasuwa skojarzenia z postaciami ludzi, wprowadzając tym samym w symbolikę aspekt ludzki. Mówi o zjawisku kooperacji różnych czynników, której efekt jest większy niż suma ich oddzielnego działania.

Forma podstawowa znaku POIiŚ jest zbudowana z zestawienia znaku graficznego z logotypem:

Znakami obowiązkowymi w systemie wizualizacji Funduszy Europejskich są:

- znak graficzny (wspólny dla wszystkich programów operacyjnych oraz NSS) z logotypem nawiązującym do nazwy programu:

- emblemat Unii Europejskiej z odwołaniem słownym do Unii Europejskiej i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności lub Unii Europejskiej i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ponadto, dwóm znakom obowiązkowym mogą towarzyszyć w odpowiedniej liczbie znaki uzupełniające np. logo beneficjenta, logo podmiotu upoważnionego, logo instytucji, herb jednostki samorządu terytorialnego (JST), a także opcjonalnie hasło Programu: „Dla rozwoju infrastruktury i środowiska” (patrz pkt 5.2).

W zestawieniu ze znakami uzupełniającymi, w układzie poziomym znak Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko znajduje się zawsze z lewej strony, natomiast

emblem Unii Europejskiej z prawej strony. W układzie pionowym znak Programu znajduje się nad emblematem Unii Europejskiej. Znaki uzupełniające mogą zostać umieszczone **wyłącznie** w przestrzeni pomiędzy tymi znakami. Hasło Programu powinno być umieszczone poza ciągiem znaków.

Obowiązek podpisywania znaku graficznego Narodowej Strategii Spójności oraz emblematu Unii Europejskiej uzależniony jest od wielkości materiału informacyjnego lub promocyjnego (patrz pkt 5.2).

5.2 Zasady oznaczania działań informacyjnych i promocyjnych

Wszelkie materiały informacyjne, promocyjne i szkoleniowe w zależności od ich wielkości, rodzaju i techniki wykonania powinny być oznaczane według jednego z dwóch możliwych wariantów:

- **wariant podstawowy – dla dużych materiałów** (w tym multimedialne, wybrane drukowane)
- **wariant minimalny – dla małych materiałów** (w tym wybrane drukowane)

Wybór zastosowanego wariantu zależy od wielkości materiału, rodzaju i techniki wykonania, przy czym rekomendowane jest stosowanie wariantu podstawowego w każdym przypadku, gdy warunki techniczne to umożliwiają.

1) Wariant podstawowy - dla dużych materiałów

Wariant podstawowy zakłada, że wszelkie duże materiały promocyjne, materiały multimedialne oraz wybrane materiały drukowane będą zawierały, zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym oraz Księgą identyfikacji wizualnej NSS¹, **obowiązkowo**: emblemat Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Unii Europejskiej wraz z odwołaniem słownym do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności lub obu funduszy, logo POLiŚ, hasło promocyjne POLiŚ, a **opcjonalnie** (jeśli to możliwe): np. logo beneficjenta, logo podmiotu upoważnionego, logo instytucji, herb JST oraz informację o współfinansowaniu projektu.

UWAGA: Odwołanie słowne do dwóch funduszy w oznaczaniu działań informacyjnych i promocyjnych stosują wyłącznie Instytucja Zarządzająca POLiŚ oraz Instytucje Pośredniczące i Instytucje Pośredniczące II stopnia POLiŚ, które odpowiadają za wdrażanie więcej niż jednego priorytetu/działania współfinansowanego z Funduszu Spójności lub Europejskiego Funduszu Rozwoju

Przykładowy podział wybranych materiałów promocyjnych dla tego wariantu prezentuje tabela poniżej:

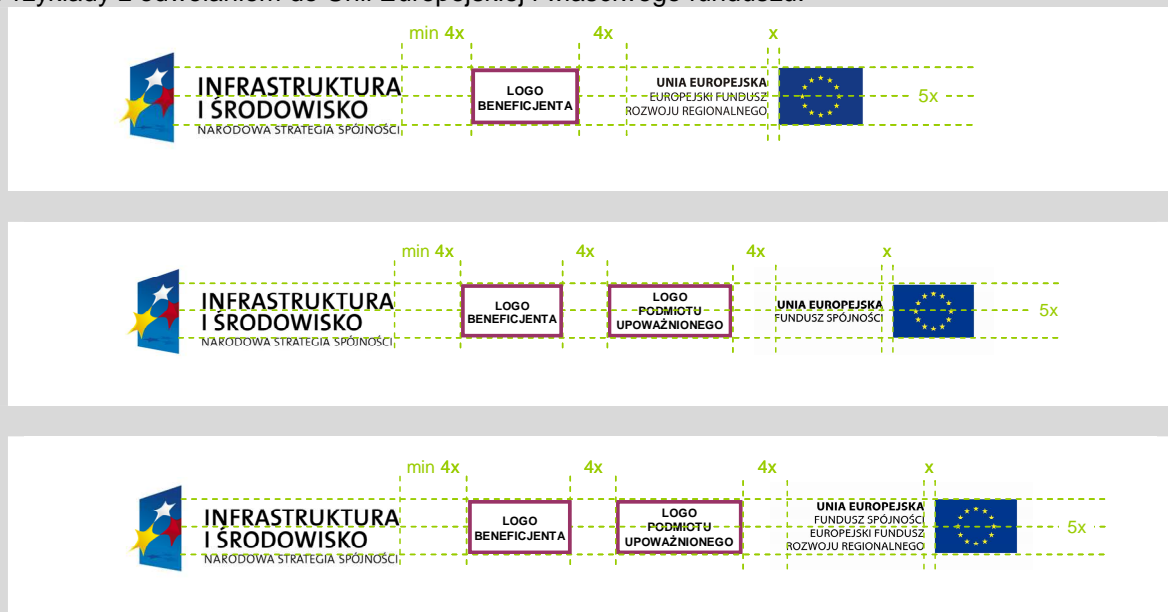
Przykłady materiału promocyjnego	Elementy wizualizacji
1. Duże materiały: a. tablice informacyjne, tablice pamiątkowe,	Materiały informacyjne i promocyjne zawierają: Obowiązkowo: 1. Logo POLiŚ,

¹ Księga identyfikacji wizualnej Narodowej Strategii Spójności (załącznik nr 1 do Strategii) określa szczegółowe zasady stosowania systemu wizualnego (w tym m.in. proporcje ciągu znaków), które obowiązują wszystkie instytucje oraz podmioty zaangażowane w proces informowania i promocji, w tym beneficjentów. Księga znaku jest zamieszczona na stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl, w dziale *Zasady promocji FE*.

<ul style="list-style-type: none"> b. bilbordy, plakaty, c. banner, stand, roll-up, ścianki konferencyjne, d. namioty, stoiska wystawowe itp. <p>2. Materiały drukowane:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. publikacje (np. dokumenty programowe, broszury, ulotki, biuletyny itp.), b. notatniki, dyplomy, certyfikaty, c. informacje prasowe, reklamy i ogłoszenia prasowe, reklamy i ogłoszenia internetowe, d. teczki firmowe, kalendarze itp. <p>3. Strony internetowe, ogłoszenia internetowe, bazy danych</p> <p>4. Filmy</p> <p>5. Prezentacje PowerPoint</p>	<ul style="list-style-type: none"> 2. Flagę Unii Europejskiej, 3. Odwołanie słowne do Unii Europejskiej, 4. Odwołanie słowne do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności lub obu funduszy (pełna nazwa) <p><u>Opcjonalnie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> 5. Hasło określone dla POIiŚ (<i>wyjątek stanowią materiały wymienione w pkt 1a-b, dla których jest to element obowiązkowy</i>), 6. Logo beneficjenta, logo podmiotu upoważnionego, logo instytucji, herb JST 7. Informacja o współfinansowaniu projektu (<i>wyjątek stanowią materiały wymienione w pkt 1a-b, dla których jest to element obowiązkowy</i>)
---	---

Przykłady oznaczenia:

Przykłady z odwołaniem do Unii Europejskiej i właściwego funduszu:

UWAGA! Moduł konstrukcyjny – kwadrat o boku równym $\frac{1}{4}$ wysokości znaku graficznego. Odległości wskazane między znakami są odległościami minimalnymi. W zależności od sytuacji, w której następuje zestawienie znaków, odległości mogą ulegać zwiększeniu.

Przykład ciągu znaków z hasłem:

Dla rozwoju infrastruktury i środowiska

Przykład ciągu znaków z informacją o współfinansowaniu przez Unię Europejską

np. **Projekt (konferencja, szkolenie, publikacja, zakup itp.) współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko²**

lub

np. **Projekt (konferencja, szkolenie, publikacja, zakup itp.) współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego**

Przykład ciągu znaków dla projektów współfinansowanych z Pomocy Technicznej POIiŚ

np. **Projekt (konferencja, szkolenie, publikacja, zakup itp.) współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach pomocy technicznej Programu Infrastruktura i Środowisko**

lub

np. **Projekt (konferencja, szkolenie, publikacja, zakup itp.) finansowany³ przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa w ramach pomocy technicznej Programu Infrastruktura i Środowisko**

Rys. 1 Podstawowy wariant oznaczania materiałów informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych

Uwagi do wariantu podstawowego:

- Hasło POIiŚ jest umieszczane w dowolnym miejscu materiału. Musi być jednak umieszczone poza ciągiem znaków.
- Informacja o współfinansowaniu jest umieszczana w dowolnym miejscu materiału. Musi być jednak umieszczona poza ciągiem znaków.
- W przypadku materiałów wymienionych punkcie 3, 4, 5 tabeli oraz innych materiałów multimedialnych dopuszczalne jest tworzenie i stosowanie animowanych wersji elementów wizualizacji (patrz pkt 5.3).

2) Wariant minimalny - dla małych materiałów

Wariant minimalny zakłada, że małe materiały promocyjne oraz wybrane materiały drukowane będą zawierały, zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym oraz Księgą identyfikacji wizualnej NSS obowiązkowo: emblemat Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Unii Europejskiej, logo POIiŚ, a opcjonalnie (jeśli to możliwe): np. logo beneficjenta, logo podmiotu upoważnionego, logo instytucji, herb JST.

² Zgodnie z pkt 8.1.1 Strategii komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach NSS na lata 2007-2013 na potrzeby komunikacji społecznej można zrezygnować z używania zwrotu „program operacyjny” zastępując go jedynie nazwą danego programu np. Program Infrastruktura i Środowisko.

³ W przypadku, gdy jest to 100%.

Przykładowy podział wybranych materiałów promocyjnych prezentuje tabela poniżej:

Przykłady materiału promocyjnego	Elementy wizualizacji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Małe materiały: <ol style="list-style-type: none"> a. gadżety: długopisy, kubki, itp., b. nadruki na płytach CD/DVD, c. tabliczki informacyjne 2. Materiały drukowane: <ol style="list-style-type: none"> a. papier firmowy, b. bilety wizytowe, c. karty grzecznościowe, d. koperty, e. naklejki na sprzęt i wyposażenie 	<p>Materiały informacyjne i promocyjne zawierają:</p> <p>Obowiązkowo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Logo POIiŚ, 2. Flaga Unii Europejskiej, 3. Odwołanie słowne do Unii Europejskiej <i>(w wyjątkowych sytuacjach, gdy techniki wykonania uniemożliwiają czytelne zamieszczenie odwołania słownego, element ten nie jest obowiązkowy)</i> 4. Informacja o współfinansowaniu projektu <i>(wyłącznie dla materiałów określonych w pkt 1c i 2e)</i> <p>Opcjonalnie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Logo beneficjenta, logo podmiotu upoważnionego, logo instytucji, herb JST

Przykłady oznaczenia:

Rys. 2 Minimalny wariant oznaczania materiałów informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych

Przykładowe zestawienia ciągu znaków w formatach AI, CDR, GIF, JPEG, PNG są dostępne na stronie internetowej www.pois.gov.pl w zakładce *Zasady promocji*.

5.3 Animowane znaki graficzne

Znak graficzny oraz logotyp POIiŚ nie zawsze muszą pozostawać statyczne. Istnieje możliwość stworzenia i odtwarzania animowanej wersji znaku graficznego i logotypu w przypadku np.: bannerów internetowych lub filmów wideo, pod warunkiem, że po

wprowadzeniu elementów animowanych znak graficzny i logotyp powrócą do właściwej formy statycznej i efekt ten będzie wyraźnie widoczny.

Animacji może podlegać zarówno sam znak graficzny (np.: gwiazdy w ruchu) lub logotyp POLiŚ (poszczególne litery lub słowa w ruchu), jak również oba te elementy jednocześnie.

5.4 Stosowanie informacji o współfinansowaniu

Za informację o współfinansowaniu, o której mowa w niniejszym dokumencie rozumie się tekst informujący o tym, że projekt lub dane działanie jest współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności. Przykładowe informacje o współfinansowaniu zostały podane w pkt 5.2, ppkt 1). Treść informacji o współfinansowaniu może podlegać modyfikacjom i rozwinięciu.

W informacji o współfinansowaniu należy posługiwać się pełnymi nazwami tj. Unia Europejska i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego lub Fundusz Spójności. Należy również zadbać o dostrzegalność oznaczeń, tak by oznaczenia wraz z informacją o współfinansowaniu były widoczne dla odbiorców.

Dodatkowo w informacji o współfinansowaniu **nie można** używać nazw: beneficjenta, instytucji pośredniczących i wdrażających, innych źródeł współfinansowania oraz wszelkich innych informacji, które mogłyby sprawić, że przekaz o udziale środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności będzie nieczytelny i mało przejrzysty. Wyjątek stanowią projekty realizowane w ramach pomocy technicznej POLiŚ, w odniesieniu do których możliwe jest odwołanie do współfinansowania ze środków budżetu państwa. Dopuszcza się, aby w informacji o współfinansowaniu używać nazw projektów dofinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności.

Szczegółowe zasady stosowania znaków oraz umieszczanie informacji o współfinansowaniu dla poszczególnych działań omówione zostały w rozdziale 6.

6 Rodzaje działań informacyjnych i promocyjnych

Beneficjenci informują opinię publiczną o pomocy otrzymanej z Unii Europejskiej oraz o tym, iż projekt jest współfinansowany ze środków funduszy unijnych w ramach POLiŚ. Ponadto w przypadku dużych projektów infrastrukturalnych zaleca się, aby do publicznej wiadomości, podawane były istotne wydarzenia związane z realizacją projektu np. podpisanie kontraktu, położenie kamienia węgielnego pod budowę, oddanie do użytku części inwestycji, zakończenie projektu, etc.

Realizacja ww. wymagań odbywa się przy wykorzystaniu obowiązkowych i rekomendowanych działań informacyjnych i promocyjnych. Wybór konkretnych narzędzi promocji należy do beneficjenta (oprócz działań obowiązkowych w przypadku, gdy projekt spełnia określone warunki). Zastosowanie właściwego narzędzia powinno uwzględniać wartość, rodzaj i charakter inwestycji.

Beneficjenci mogą realizować również inne działania informacyjne i promocyjne poza obowiązkowymi i rekomendowanymi, jeśli działania te służą informowaniu opinii publicznej o pomocy otrzymanej z Unii Europejskiej oraz o tym, iż projekt jest współfinansowany ze środków funduszy unijnych w ramach POLiŚ.

Wszystkie działania informacyjne i promocyjne dotyczące projektu współfinansowanego w ramach POLiŚ muszą być oznakowane zgodnie z zasadami opisanymi w pkt 5.

W przypadku podjęcia działań innych niż obowiązkowe i rekomendowane obowiązują zasady oznaczania zgodnie z pkt. 5.

6.1 Działania obowiązkowe

6.1.1 Tablica informacyjna

Beneficjent niezwłocznie po rzeczowym rozpoczęciu realizacji projektu tj. rzeczywistym rozpoczęciu robót i/lub dostaw umieszcza tablicę informacyjną w widocznym punkcie, w miejscu realizacji projektu. W przypadku, gdy termin rzeczowego rozpoczęcia realizacji projektu przypada przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, wówczas beneficjent jest zobligowany do zamieszczenia tablicy informacyjnej niezwłocznie po podpisaniu umowy.

Beneficjent jest zobowiązany do umieszczenia tablicy informacyjnej, gdy projekt spełnia łącznie następujące warunki:

- a) całkowity wkład publiczny⁴ w projekcie przekracza 500 000 euro⁵,
- b) projekt dotyczy finansowania robót infrastrukturalnych lub budowlanych.

W przypadku inwestycji, w których całkowity wkład publiczny nie przekracza 500 000 euro, umieszczenie tablic informacyjnych nie jest obligatoryjne. Jednakże, w celu zapewnienia efektywnej promocji projektu, rekomendowane jest umieszczanie tablic. W takim przypadku tablica musi spełniać wymogi opisane poniżej.

Tablica informacyjna musi zawierać następujące elementy:

- a) emblemat Unii Europejskiej z odwołaniem słownym do Unii Europejskiej oraz odwołaniem słownym do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POLiŚ, logo beneficjenta i/lub podmiotu upoważnionego, hasło promocyjne POLiS - powyższe informacje muszą zajmować co najmniej 25% powierzchni tablicy,
- b) informację o współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej: *„Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności (lub ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko”*,
- c) tytuł projektu,
- d) nazwę beneficjenta i/lub podmiotu upoważnionego⁶,
- e) wartość projektu w PLN (w zaokrągleniu do pełnego PLN)⁷,
- f) kwotę dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności (w zaokrągleniu do pełnego PLN)⁸.

Wielkość czcionki zastosowana do elementu z ppkt b) nie może być mniejsza od wielkości czcionki zastosowanej do opisu elementów w ppkt c)-f).

⁴ Suma wkładu wspólnotowego (środki Funduszu Spójności lub Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) oraz krajowego wkładu publicznego w części dofinansowania.

⁵ W celu ustalenia, czy wartość inwestycji przekracza ustalony próg, należy zastosować kurs wymiany EUR/PLN stanowiący średnią arytmetyczną miesięcznych obrachunkowych kursów stosowanych przez Komisję Europejską z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie. Miesięczne obrachunkowe kursy wymiany Komisji Europejskiej opublikowane są pod adresem: http://ec.europa.eu/budget/infocore/index.cfm?fuseaction=currency_historique&currency=153&Language=en.

⁶ W przypadku, gdy beneficjent wskaże więcej niż jeden podmiot upoważniony, na tablicy należy umieścić wyłącznie logo beneficjenta.

⁷ Należy podać planowany całkowity koszt projektu określony w umowie o dofinansowanie projektu.

⁸ Należy podać wysokość dofinansowania określoną w umowie o dofinansowanie projektu.

Zalecane wymiary tablicy informacyjnej wynoszą 3 m (szerokość) x 2 m (wysokość). Dopuszcza się możliwość zmniejszania lub zwiększania wymiarów tablicy z uwagi na rodzaj i charakter projektu, pod warunkiem zachowania wszystkich proporcji oryginalnego wzoru tablicy. Minimalna wymagana liczba tablic wynosi 1. W przypadku projektów liniowych lub punktowych zaleca się, jeśli charakter projektu na to pozwala, ustawienie większej ilości tablic w celu zapewnienia efektywnej promocji projektu.

Po zakończeniu rzeczowej realizacji projektu tablicę informacyjną zastępuje się stałą tablicą pamiątkową. W przypadku wystawienia większej ilości tablic informacyjnych, nie każdą tablicę informacyjną należy zastąpić tablicą pamiątkową. Beneficjent może, dla zapewnienia lepszego upowszechniania informacji, umieścić większą ilość tablic pamiątkowych.

Zasady projektowania tablicy informacyjnej zostały zamieszczone w załączniku nr 1. Przykładowe wzory tablic w formatach AI, CDR, GIF, JPEG, PNG są dostępne na stronie internetowej www.pois.gov.pl w zakładce *Zasady promocji*.

6.1.2 Tablica pamiątkowa

W celu pozostawienia trwałej informacji o współfinansowaniu projektu ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności w ramach POIiŚ, nie później niż sześć miesięcy po zakończeniu rzeczowej realizacji projektu tj. rzeczywistym zakończeniu wszystkich robót i/lub dostaw, należy umieścić tablicę pamiątkową. W sytuacji, gdy rzeczowa realizacja projektu dobiegła końca przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, beneficjent zamieszcza tablicę pamiątkową niezwłocznie po podpisaniu umowy.

Minimalna wymagana liczba tablic pamiątkowych dla projektu wynosi 1.

Beneficjent jest zobowiązany do zamieszczenia tablicy pamiątkowej, gdy projekt spełnia łącznie następujące warunki:

- a) całkowity wkład publiczny przekracza 500 000 euro,
- b) projekt dotyczy zakupu środków trwałych lub finansowania robót infrastrukturalnych lub budowlanych.

W przypadku inwestycji, w których całkowity wkład publiczny nie przekracza 500 000 euro, umieszczenie tablicy pamiątkowej nie jest obligatoryjne. Jednakże, w celu zapewnienia efektywnej promocji projektu rekomendowane jest umieszczanie ww. tablicy. W takim przypadku tablica musi spełniać wymogi opisane poniżej. Wyjątek stanowi rozmiar tablicy, który należy dostosować do rodzaju i charakteru projektu.

Tablica pamiątkowa musi zawierać następujące elementy:

- a) emblemat Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POIiŚ, logo beneficjenta i/lub podmiotu upoważnionego, hasło promocyjne POIiŚ) - powyższe informacje muszą zajmować co najmniej 25% powierzchni tablicy,
- b) informację o współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej: *„Projekt (należy wstawić tytuł projektu - może być skrócona nazwa lub zakup, przebudowa, budowa, modernizacja itp.) współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności (lub ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko”*.

Zaleca się, aby tablice pamiątkowe były wykonane z materiałów trwałych, tj. odpornych na warunki atmosferyczne, dzięki czemu zapewniona zostanie czytelność informacji

oraz wysoki poziom estetyczny tablicy, co najmniej w okresie trwałości projektu, tj 5 lat od zakończenia realizacji projektu (3 lata w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw). Nie ma obowiązku usunięcia tablicy po upływie ww. terminów.

Zalecane wymiary tablicy pamiątkowej wynoszą 1 m (szerokość) x 0,7 m (wysokość). Dopuszcza się możliwość zmniejszania lub zwiększania wymiarów tablicy z uwagi na rodzaj i charakter projektu, pod warunkiem zachowania wszystkich proporcji oryginalnego wzoru tablicy.

Zasady projektowania tablicy pamiątkowej zostały zamieszczone w załączniku nr 1. Przykładowe wzory tablic w formatach AI, CDR, GIF, JPEG, PNG są dostępne na stronie internetowej www.pois.gov.pl w zakładce *Zasady promocji*.

6.1.3 Umieszczanie tablic informacyjnych i pamiątkowych

Tablice informacyjne i pamiątkowe należy umieszczać w miejscach najbardziej widocznych, zapewniających dostęp jak największej liczbie osób oraz umożliwiających swobodne zapoznanie się z jej treścią. Umieszczenie tablicy nie może zagrażać bezpieczeństwu osób zapoznających się z jej treścią.

Do najbardziej widocznych miejsc należy zaliczyć m.in. bramy wjazdowe, wejścia do budynków, halle budynków, parkingi, stacje kolejowe (w pobliżu głównego budynku dworca lub w budynku dworca).

Poniżej przedstawiono podstawowe zasady dotyczące umieszczania tablic informacyjnych i pamiątkowych :

- a) w przypadku projektów liniowych w sektorze transportu polegających na budowie nowych odcinków dróg, rozbudowie lub modernizacji, wzmocnienia nawierzchni itp. realizowanych na już istniejących ciągach drogowych tablice informacyjne należy umieszczać przed wjazdem na odcinek drogi na jego obu końcach zgodnie z kierunkiem ruchu pojazdów prostopadle do osi drogi,
- b) w przypadku budowy lub modernizacji obiektów (całych budynków) tablice powinny być umieszczone na zewnątrz budynku – zaleca się umieszczenie tablicy przy głównym wejściu budynku,
- c) w przypadku modernizacji pomieszczeń lub części obiektu, a także, gdy projekt jest realizowany na terenie budynku, tablice powinny być umieszczone przy wejściu do budynku i/lub w holu głównym i/lub w pomieszczeniach których dotyczy projekt,
- d) w przypadku, gdy inwestycja obejmuje budowę kanalizacji na obszarze kilku gmin, tablica powinna znajdować się w każdej gminie uczestniczącej w realizacji projektu,
- e) w przypadku projektów rozproszonych oraz sieciowych, tablica powinna znajdować się w wybranych miejscach realizacji inwestycji infrastrukturalnych umożliwiających dostęp do jak największej liczby osób lub przed siedzibą beneficjenta projektu,
- f) w przypadku budynków oraz obszarów objętych ochroną konserwatorską, tablice zaleca się umieścić w bezpośrednim sąsiedztwie danego obiektu, w miejscu, które umożliwi dostęp do informacji jak największej liczbie osób,
- g) w przypadku projektów liniowych w sektorze środowiska tablice umieszcza się przy głównych drogach prostopadle do osi drogi, wzdłuż których biegnie lub które przecina sieć kanalizacyjna,
- h) w przypadku, gdy miejsce realizowanej inwestycji nie zapewnia powszechnego dostępu do tablicy informacyjnej lub pamiątkowej, tablicę należy zainstalować w najbliższym możliwym otoczeniu realizowanego projektu, który taki dostęp zapewnia lub przed siedzibą beneficjenta projektu.

6.1.4 Tabliczki i naklejki informacyjne

Dla oznakowania środków trwałych m.in. maszyn i urządzeń, pojazdów, aparatury, wyposażenia biurowego, sprzętu komputerowego zakupionych dzięki wsparciu ze środków Unii Europejskiej stosuje się oznaczenie w postaci tabliczek lub naklejek informacyjnych. Tabliczki/naklejki informacyjne stosuje się również w przypadku wartości niematerialnych i prawnych np. oprogramowanie, umieszczając je w widocznym miejscu na sprzęcie, w którym dane oprogramowanie zostało zainstalowane. Ponadto tabliczki/naklejki informacyjne mogą być wykorzystane do oznaczenia współfinansowania stanowisk pracy w ramach POIiS. W bezpośrednim, stałym (o ile istnieje) miejscu pracy osób zamieszcza się informację w formie tabliczki np. przed pokojem, w którym dana osoba wykonuje obowiązki.

Zalecane wymiary naklejki informacyjnej wynoszą 7 cm (szerokość) x 5 cm (wysokość). Na naklejkach należy stosować oznaczenie w wariantcie podstawowym. Jeżeli wielkość zakupionej rzeczy na to nie pozwala, na naklejkach należy stosować wariant minimalny. W przypadku tabliczek Zalecane wymiary wynoszą 20 cm (szerokość) x 15 cm (wysokość). Na tabliczkach należy stosować oznaczenie właściwe dla wariantu podstawowego.

Dopuszcza się możliwość zmniejszania lub zwiększania wymiarów naklejki i tabliczki z uwagi na rodzaj i charakter projektu, pod warunkiem zachowania wszystkich proporcji oryginalnych wzorów.

Przedmioty, na których **nie ma możliwości** zamieszczenia czytelnych logotypów i informacji o współfinansowaniu, można oznaczyć przez zamieszczenie logotypów i informacji na opakowaniu sprzętu.

Naklejki informacyjne stosuje się przede wszystkim dla oznaczenia sprzętu o małych gabarytach m.in. komputerów, drukarek, kserokopiarek, tabliczek na drzwi. Naklejka powinna być umieszczona bezpośrednio na danym przedmiocie, jednakże w taki sposób, aby nie utracić gwarancji lub rękojmi i nie zniszczyć przedmiotu.

W ramach oznaczania sprzętu możliwe jest wykorzystywanie naklejek papierowych, na folii samoprzylepnej, adhezyjnej, a także tabliczek plastikowych, metalowych, graweru itp.

Zasady projektowania tabliczki i naklejki zostały zamieszczone w załączniku nr 1. Przykładowe wzory tabliczek i naklejek w formatach AI, CDR, GIF, JPEG, PNG są dostępne na stronie internetowej www.pois.gov.pl w zakładce *Zasady promocji*.

6.1.5 Oznaczanie dokumentów

Oznaczeniu stosownymi znakami i opcjonalnie informacją o współfinansowaniu podlegają dokumenty dotyczące realizacji projektu po podpisaniu przez beneficjenta umowy o dofinansowanie, za wyjątkiem wewnętrznych dokumentów, które nie będą przedstawiane innym podmiotom.

Oznaczeniu podlega tylko pierwsza strona dokumentu. Dokumenty powinny być oznaczone wszystkimi obowiązkowymi elementami wariantu podstawowego, wymienionymi w pkt. 5 (tj. emblematem Unii Europejskiej, odwołaniem słownym do Unii Europejskiej, odwołaniem słownym do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POIiS, (opcjonalnie - hasłem promocyjnym). W przypadku korespondencji papierowej (na papierze firmowym) obowiązuje wariant minimalny oznaczania.

Oznaczeniu podlegają w szczególności:

- korespondencja prowadzona w sprawie projektu ze wszystkimi podmiotami oraz instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie POliŚ (zarówno papierowa jak i elektroniczna),
- opisy stanowisk pracy lub umowy cywilno-prawne na świadczenie usług (np. doradztwa),
- umowy z wykonawcami,
- dokumentacja przetargowa tj. specyfikacja istotnych warunków zamówienia,
- ogłoszenia o wyborze wykonawcy w ramach projektu umieszczane w siedzibie i/lub na stronach internetowych zamawiającego,
- certyfikaty i zaświadczenia.

Dokumenty finansowe – faktury, rachunki i inne dokumenty finansowo-księgowe nie podlegają oznaczaniu. Wszelkie wymogi odnoszące się do oznaczania dokumentów dotyczą sytuacji, w których oznaczenie jest wykonalne technicznie. W przypadku dokumentów mających charakter gotowych formularzy, wzorów, w których treść instytucja/podmiot nie ma możliwości ingerencji (np. druki samokopiujące, druki faktur/rachunków, itp.) lub gdy dokumenty wystawiają zewnętrzne podmioty, oznaczanie nie jest wymagane.

6.2 Działania rekomendowane

Oprócz działań obowiązkowych wskazanych w pkt. 6.1 beneficjenci mogą prowadzić wszelkie inne działania, które przyczyniają się do osiągnięcia celu powszechnej znajomości udziału środków Unii Europejskiej w projektach realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz efektów realizowanych projektów dla kraju i/lub regionu.

Poniżej przedstawiono działania rekomendowane przez IZ POliŚ. W odniesieniu do wszystkich rekomendowanych działań oraz innych realizowanych działań stosować należy te same zasady w zakresie oznaczania, co w przypadku narzędzi obowiązkowych.

6.2.1 Strony internetowe

Na stronie internetowej beneficjenta powinny znaleźć się oznaczenia w wariancie podstawowym, wymienione w pkt 5 (tj. emblemat UE, odwołanie słowne do UE, odwołanie słowne do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POliŚ, (opcjonalnie – hasło promocyjne) oraz – obowiązkowo – odniesienie (link) do głównego serwisu POliŚ, tj. www.pois.gov.pl.

W odniesieniu do informacji o projekcie wskazane jest podanie podstawowego zakresu projektu, całkowitego kosztu projektu, wysokości dofinansowania przez Unię Europejską ze środków danego funduszu, a także celów i korzyści z realizacji projektu. Informacje udostępniane na stronie internetowej odnośnie projektu należy aktualizować wraz z rozwojem projektu.

Wskazane jest, aby adres internetowy z informacjami o projekcie był rozpowszechniany m.in. w publikacjach, broszurach, informacjach prasowych.

6.2.2 Publikacje drukowane i elektroniczne

Publikacje drukowane (np. broszury, foldery, ulotki, biuletyny, ulotki) finansowane w ramach realizacji projektu powinny na okładce zawierać elementy wariantu podstawowego, wymienione w pkt 5 (tj. emblemat UE, odwołanie słowne do UE, odwołanie słowne

do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POIiŚ, (opcjonalnie – hasło promocyjne).

Na publikacjach w wersji elektronicznej (płyty CD, DVD, VHS, pamięci flash, do pobrania z www itp.) na pierwszej stronie/pierwszym widocznym ekranie/oknie powitania, które ukazuje się jako pierwsze podczas odtwarzania materiałów zamieszczonych na nośniku danych powinna znaleźć się oznaczenie zgodne z wariantem podstawowym określonym w rozdziale 5. Ponadto w przypadku nośników, takich jak CD, DVD, pen-drive oznaczenie w wariantcie minimalnym powinno znaleźć się również na okładce/wierzchniej stronie. W przypadku prezentacji multimedialnych (Power Point, itp.) – co najmniej na pierwszym i ostatnim slajdzie/oknie powinno znaleźć się oznaczenie zgodnie z wariantem podstawowym określonym w rozdziale 5.

Wskazane jest, aby publikacje drukowane i elektroniczne zawierały pełne dane teleadresowe beneficjenta oraz adresy stron internetowych instytucji zaangażowanych w realizację projektu (Instytucji Zarządzającej, Instytucji Pośredniczącej i Instytucji Pośredniczącej II stopnia).

6.2.3 Plakaty

Plakaty powinny zawierać ogólne informacje o projekcie. Wielkość i format plakatu są dowolne. Musi on być czytelny i odpowiednio wyeksponowany. Na plakacie należy stosować oznaczenie właściwe dla wariantu podstawowego (tj. emblemat UE, odwołanie słowne do UE, odwołanie słowne do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POIiŚ, hasło promocyjne POIiŚ). Plakaty mogą służyć oznaczaniu pomieszczeń, siedziby beneficjenta, imprez promocyjnych, targów, konferencji itp.

6.2.4 Informacje prasowe

Informacja prasowa to krótki tekst przekazywany mediom, którego celem jest przedstawienie najważniejszych informacji związanych z realizowanym projektem. Informacja prasowa może być udostępniona dziennikarzom podczas konferencji prasowej, przesłana faksem, pocztą elektroniczną lub umieszczona na stronach internetowych - pod warunkiem, że strona jest powszechnie znana i odwiedzana regularnie przez dziennikarzy.

Informację prasową należy oznaczać elementami właściwymi dla wariantu podstawowego (tj. emblemat Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POIiŚ, (opcjonalnie – hasło promocyjne).

Typowy układ informacji prasowej zawiera:

- Nagłówek – krótki tytuł,
- Akapit wprowadzający – streszczenie najważniejszych faktów w 20-30 słowach,
- Tekst – opis zagadnienia z podaniem szczegółów (przedstawienie faktów, a nie opinii),
- Końcowe akapity – kontekst, cytaty, informacje ogólne (np. dane kontaktowe).

6.2.5 Konferencje/szkolenia/spotkania informacyjne

Podczas konferencji/szkoleń/spotkań informacyjnych lub innych wydarzeń (np. targi, wystawy) dotyczących projektu realizowanego w ramach POIiŚ należy podkreślać fakt współfinansowania projektu ze środków Unii Europejskiej w sposób opisany poniżej.

W miejscach, w których odbywają się konferencje/szkolenia/spotkania należy umieścić flagę Unii Europejskiej (bądź plakat z flagą Unii Europejskiej) oraz logo POLiŚ. Na zaproszeniach, materiałach konferencyjnych/szkoleniowych i innych dokumentach należy umieścić oznaczenie właściwe dla wariantu podstawowego.

6.2.6 Materiały promocyjne

Materiały promocyjne stanowią element wspierający promocję projektu współfinansowanego w ramach POLiŚ. Materiały promocyjne mogą być dystrybuowane podczas wydarzeń promujących projekt np. konferencji prasowych, spotkań informacyjnych, targów, wystaw itp. Dla materiałów promocyjnych obowiązuje minimalny wariant oznaczania. W przypadku, gdy dany materiał promocyjny na to pozwala, można zastosować wariant podstawowy oznaczania.

UWAGA: Przy przygotowywaniu materiałów promocyjnych należy zwrócić szczególną uwagę na adekwatność kosztów oraz osiągniętych efektów związanych z promocją projektu oraz powiązanie materiałów z celami odpowiednio projektu lub programu/priorytetu/działania.

Poniżej przedstawiono przykłady rekomendowanych materiałów promocyjnych:

- teczki papierowe (konferencyjne)
- kalendarze
- kartki okolicznościowe
- notesy, notatniki
- ołówki
- długopisy
- zestaw „ołówek i długopis”
- segregatory
- markery
- torby na materiały
- smycze
- podkładki pod mysz
- materiały promocyjne dla dzieci (m.in. balony, gry, klocki, kredki, piórniki, kamizelki odblaskowe itp.)
- t-shirty lub koszulki polo
- kubki lub filiżanki
- pendrive
- płyty CD i DVD
- wizytowniki
- naklejki

6.3 Działania dla projektów pomocy technicznej POLiŚ

Prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych w odniesieniu do projektów realizowanych w ramach pomocy technicznej POLiŚ polega w szczególności na oznaczaniu poszczególnych działań w ramach projektu w tym w szczególności:

- oznaczaniu wyremontowanych pomieszczeń,
- oznaczaniu zakupionego sprzętu i wyposażenia,
- oznaczaniu dokumentów np. opisów stanowisk pracy, certyfikatów, zaświadczeń,
- oznaczaniu pomieszczeń ze współfinansowanymi stanowiskami pracy,
- oznaczaniu działań informacyjno-promocyjnych.

W przypadku promocji projektów pomocy technicznej obowiązują te same zasady co dla projektów POLiŚ. Wyjątek stanowią:

- obowiązek umieszczania tablic pamiątkowych,
- oznaczanie działań informacyjno-promocyjnych.

Tablice pamiątkowe

Ze względu na charakter projektów pomocy technicznej tj. doraźny (projekty realizowane co roku) i systemowy (wdrażane przez wiele instytucji w ramach jednego projektu), nie ma obowiązku umieszczania tablic pamiątkowych.

Funkcję tablic pamiątkowych pełnią tabliczki/naklejki informacyjne służące do oznaczania realizowanych zadań w ramach projektu. Należy w związku z tym zwrócić szczególną uwagę na trwałość zastosowanych oznaczeń.

Ponadto w celu zapewnienia upowszechnienia informacji o współfinansowaniu projektów pomocy technicznej POIiŚ ze środków Unii Europejskiej, na koniec każdego roku realizacji projektu, na stronie internetowej beneficjenta/ów należy umieścić informację zbiorczą zawierającą podstawowe informacje o projekcie tj.:

- całkowitą wartość projektu⁹,
- kwotę dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności¹⁰,
- nazwę beneficjenta/ów projektu

Oprócz podania informacji zbiorczej, poszczególni beneficjenci projektu powinni umieścić ww. informacje w odniesieniu do realizowanej przez nich części projektu oraz uzupełnić je o główne zadania sfinansowane w ramach projektu.

Oznaczanie działań informacyjno-promocyjnych

W przypadku działań informacyjno-promocyjnych współfinansowanych w ramach projektów Pomocy Technicznej POIiŚ oznaczanie ich służy:

- promocji źródła finansowania priorytetu/ów w ramach Programu, za wdrażanie których odpowiada dana instytucja,
- promocji źródła finansowania danego działania w ramach projektu pomocy technicznej POIiŚ.

W takim przypadku należy zastosować znaki z odwołaniem słownym do Unii Europejskiej i właściwego funduszu, z którego finansowany jest priorytet/y, a także dodatkowo zamieścić informację słowną o współfinansowaniu danego działania w ramach pomocy technicznej POIiŚ np. *Publikacja (konferencja, spotkanie, szkolenie) współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach pomocy technicznej Programu Infrastruktura i Środowisko.*

Powyższe oznaczenie oraz informacja o współfinansowaniu mogą być zamieszczane w jednym obszarze lub na oddzielnych obszarach np. pierwsza lub ostatnia strona publikacji, pierwsza i/lub ostatnia strona prezentacji.

7 Podstawowe komunikaty i hasło promocyjne

Konstruując hasła promocyjne należy wziąć pod uwagę cel główny programu, jakim jest:

Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej

⁹ Należy podać wartość z umowy o dofinansowanie projektu.

¹⁰ J.w.

W sloganach, hasłach i leadach (streszczeniach) komunikatów należy kłaść nacisk na następujące atrybuty, które mogą określać nie tylko Fundusze Europejskie, ale również Program realizowany za ich pomocą:

- innowacyjność i prorozwojowość,
- oparcie na wiedzy/edukacyjność,
- pewność,
- wszechstronność,
- nowoczesność,
- kreatywność/konstruktywność

Hasło przewodnie POliŚ:
Dla rozwoju infrastruktury i środowiska

IZ POliŚ zastrzega sobie prawo do wprowadzenia do komunikacji innego hasła, którego stosowanie będzie obligatoryjne dla wszystkich podmiotów uczestniczących w procesie informacji i promocji POliŚ.

Na potrzeby POliŚ sformułowane zostały następujące podstawowe komunikaty:

- 1) Realizacja inwestycji infrastrukturalnych z Funduszy Europejskich w ramach POliŚ, uczyni Polskę i jej regiony bardziej konkurencyjne w staraniach o inwestorów zagranicznych i krajowych. Dzięki zwiększeniu inwestycji tworzone będą nowe miejsca pracy. Podniesie się atrakcyjność życia i pracy mieszkańców Polski i jej regionów.
- 2) Środki z Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego dostępne w ramach POliŚ umożliwią realizację wielu dużych inwestycji mających kluczowe znaczenie dla rozwoju Polski. Zrealizowane inwestycje infrastrukturalne wzmocnią spójność gospodarczą, społeczną i przestrzenną z innymi krajami Unii Europejskiej.
- 3) Fundusze Europejskie dostępne w ramach POliŚ to szansa na sprawną komunikację, poprawę stanu środowiska naturalnego, bezpieczeństwo energetyczne i „czystą” energię, lepsze warunki ochrony zdrowia pracowników, zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz na dobrą bazę dydaktyczną dla studentów kierunków istotnych dla inwestycji infrastrukturalnych.
- 4) POliŚ to bardzo liczne inwestycje infrastrukturalne z dbałością środowisko naturalne, zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju. Program przewiduje szereg przedsięwzięć chroniących środowisko naturalne i przywracające stan pierwotny.

Podstawowe komunikaty POliŚ określają główne kierunki komunikacji z grupami docelowymi, w szczególności z ogółem społeczeństwa. W oparciu o podstawowe komunikaty powinny być tworzone szczegółowe przekazy (werbalne, wizualne, tekstowe) dotyczące POliŚ.

8 Ponoszenie wydatków na działania informacyjne i promocyjne

Przed opublikowaniem niniejszych zasad beneficjenci byli zobowiązani do prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych w oparciu o art. 8 i 9 rozporządzenia Komisji Europejskiej 1828/2006, Strategię komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach

Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013 oraz Księgę identyfikacji wizualnej stanowiącej załącznik do ww. strategii.

Ponadto beneficjenci mogli podejmować działania nie wynikające wprost z postanowień art. 8 i 9 rozporządzenia 1828/2006, ale zgodne z ww. dokumentami, pod warunkiem, że były uwzględnione we wniosku o dofinansowanie oraz pozytywnie zweryfikowane przez IP/IP2, a w konsekwencji uwzględnione w budżecie projektu wskazanym w umowie o dofinansowanie. Wydatki na działania informacyjne i promocyjne zrealizowane zgodnie z powyższym mogą być uznane za kwalifikowalne pod warunkiem spełnienia pozostałych wymogów wynikających z Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach POIiŚ.

Po opublikowaniu zasad, wydatki na działania informacyjne i promocyjne zrealizowane zgodnie z niniejszym dokumentem mogą być uznane za kwalifikowalne pod warunkiem spełnienia pozostałych wymogów wynikających z Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach POIiŚ.

9 Dokumentowanie podjętych działań

Podejmowane działania informacyjne i promocyjne zarówno obowiązkowe, jak i rekomendowane, należy dokumentować w formie zdjęć, nagrań radiowych i telewizyjnych, wycinków prasowych, wydruków internetowych lub próbek materiałów itp.

Dokumentację dotyczącą działań informacyjnych i promocyjnych podjętych w ramach promocji projektu, zgodnie z treścią umowy o dofinansowanie, należy przechowywać co najmniej 3 lata od daty zamknięcia POIiŚ, a w przypadku projektów objętych pomocą publiczną przez 10 lat od daty udzielenia pomocy.

10 Nadzór nad przestrzeganiem przepisów dotyczących promocji

Nadzór nad przestrzeganiem zasad stosowania działań informacyjnych i promocyjnych o realizowanym projekcie będzie egzekwowany na podstawie przepisów umowy o dofinansowaniu projektu, zawartej pomiędzy beneficjentem a właściwą instytucją w systemie zarządzania POIiŚ.

Niedopełnienie warunków umowy w tym zakresie może skutkować wstrzymaniem wypłaty środków, a nawet koniecznością zwrotu nieprawidłowo wydanych środków, a w skrajnych przypadkach mogą prowadzić do rozwiązania umowy o dofinansowanie projektu.

11 Kontakt

Na stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl w zakładce „Zasady promocji FE” dostępne są:

- wszystkie opisane w zasadach formy i warianty kolorystyczne głównego znaku marki oraz znaku POIiŚ w formatach AI, EPS, GIF, JPG, PDF, PNG,
- *Strategia komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013,*
- *Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 13 sierpnia 2007 r. w zakresie informacji i promocji,*

Na stronie internetowej www.pois.gov.pl w zakładce Zasady promocji dostępne są:

- *Plan Komunikacji POIiŚ 2007-2013,*
- *Zasady promocji projektów dla beneficjentów POIiŚ,*
- przykładowe wzory tablicy informacyjnej, pamiętkowej, tabliczki i naklejki
- przykładowe ciągi znaków

Dodatkowych informacji nt. zasad promocji projektów w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 udziela:

Zespół ds. informacji, promocji i szkoleń
Departament Koordynacji Programów Infrastrukturalnych
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Tel.: (022) 461-35-20
(022) 461-35-90
(022) 461-31-46

Faks: (022) 461-32-40

E-mail: pois@mrr.gov.pl

Załącznik 1 – Zasady stosowania znaku, budowania ciągu znaków oraz projektowania tablic i naklejek w promocji projektów POIiŚ

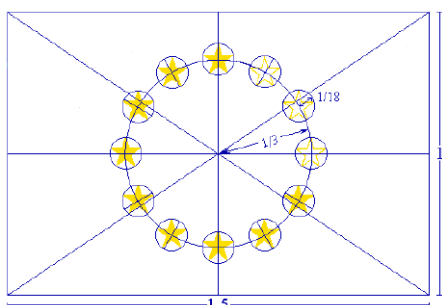
Załącznik 2 – Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej

1. Budowa flagi UE

Drugim obowiązkowym elementem, który należy umieszczać promując działania w ramach PO RPW, jest emblemat Unii Europejskiej z odwołaniem słownym do Unii Europejskiej i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Rys. 3 Flaga UE

Emblemat UE występuje w formie niebieskiej prostokątnej flagi, której szerokość stanowi półtorej długości wysokości. Dwanaście złotych pięcioramiennych gwiazd rozmieszczonych w równych odstępach tworzy niewidzialny okrąg, którego środek jest punktem przecięcia się przekątnych prostokąta. Promień okręgu wynosi jedną trzecią wysokości flagi. Każda z gwiazd posiada pięć ramion położonych na obwodzie niewidocznego okręgu, którego promień równy jest jednej osiemnastej wysokości flagi.

Rys. 4 Geometria flagi UE

Wszystkie gwiazdy ustawione są w pozycji pionowej – co oznacza, że jedno ramię skierowane jest pionowo do góry, a dwa leżą na linii poziomej. Gwiazdy rozmieszczone są na okręgu tak, jak godziny na tarczy zegara. Często spotykany błąd polega na odwrotnym umieszczeniu godła. Przyglądając się gwiazdom, łatwo zauważyć, czy godło jest na właściwym miejscu. Jeśli gwiazdy mają dwa ramiona skierowane do góry, oznacza to, że godło odwrócono.

2. Kolorystyka flagi UE

Flaga europejska musi zawierać następujące oficjalne kolory:

- kolor powierzchni prostokąta - *niebieski odbity Pantone (Pantone reflex blue)*,
- kolor gwiazd - *żółty Pantone (Pantone yellow)*.

3. Druk czterokolorowy

Przy druku czterokolorowym kolor *żółty Pantone (Pantone yellow)* osiągniemy dzięki użyciu koloru 100% żółtego/Process Yellow. Natomiast poprzez połączenie kolorów 100% cyjanu/Process Cyan i 80% magenty/Process Magenta można otrzymać kolor bardzo zbliżony do *niebieskiego odbitego Pantone (Pantone reflex blue)*.

4. Internet

Niebieski odbity Pantone (Pantone reflex blue) odpowiada kolorowi RGB:0/0/153 (w systemie szesnastkowym [hexadecimal]: 000099) w paletcie kolorów komputerowych, a *żółty Pantone (Pantone yellow)* odpowiada kolorowi RGB:255/204/0 (w systemie szesnastkowym [hexadecimal]: FFCC00) w paletcie kolorów komputerowych.

	granatowy	żółty
CMYK	100/80/0/0	0/0/100/0
Pantone	Pantone reflex Blue	Pantone Yellow
Folia (Oracal)	50	21

RAL	5002	1018
RGB	0/0/153	255/204/0
Hexadecimal	000099	FFCC00

5. Reprodukacja jednobarwna

Jeżeli jedynym dostępnym kolorem jest czarny, prostokąt powinien posiadać czarną obwódkę, natomiast gwiazdy powinny być czarne na białym tle. W sytuacji, gdy jedynym dostępnym kolorem jest niebieski (oczywiście musi to być odbity niebieski/Reflex Blue), tło powinno być wydrukowane w maksymalnym nasyceniu tym kolorem, z pozostawionymi na tle białymi gwiazdami.

Rys. 5 Jednobarwne wersje flagi UE

6. Reprodukacja na kolorowym tle

Reprodukcji emblematu najlepiej dokonywać na białym tle. Należy unikać tła wielokolorowego, zwłaszcza jeżeli nie komponuje się ono z kolorem niebieskim. Jeśli zaistniała konieczność dokonania reprodukcji na kolorowym tle, należy umieścić wokół prostokąta biały pasek o szerokości równej 1/25 wysokości tego prostokąta. Wzdłuż boków prostokąta należy zrobić białą obwódkę.

Rys. 6 Reprodukacja flagi UE na kolorowym tle

7. Reprodukacja na niebieskim tle

Na tablicach o niebieskim tle zamieszcza się jedynie gwiazdy z emblematu Unii Europejskiej. W takim przypadku nie ma konieczności wyznaczenia granic flagi.

Dodatkowe informacje na temat emblematu UE można uzyskać na stronie internetowej Generalnego Sekretariatu Komisji Europejskiej:

http://europa.eu/abc/symbols/emblem/graphics1_pl.htm

8. Odwołanie słowne

W systemie znakowania dla POliŚ emblematowi UE towarzyszy odwołanie słowne do Unii Europejskiej i Funduszu Spójności lub Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Odwołania słowne mogą występować zarówno z lewej i prawej strony jak również centralnie.

Jest to obowiązujący znak Unii Europejskiej do oznaczania projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności i występuje w dwóch wariantach z dwoma lub jednym podpisem. Wariantem podstawowym tego logotypu jest flaga Unii Europejskiej z dwoma podpisami (w niektórych przypadkach z trzema podpisami). Flaga Unii Europejskiej z jednym podpisem może być używana tylko w uzasadnionych sytuacjach (patrz: wariant minimalny).

Rys. 7 Obowiązujący emblemat Unii Europejskiej do oznaczania projektów współfinansowanych z Funduszu Spójności lub z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Załącznik 3 – Liternictwo

Liternictwo logotypu bazuje na czcionkach z rodziny The Mix CE.

Podstawową czcionką w komunikacji marki jest zamiennik systemowy Arial CE. Przy tworzeniu przekazu należy dbać o jego czytelność. Hasło powinno być pisane zdecydowanie większym krojem niż pozostałe bloki tekstowe.

The Mix Semi Bold CE Plain – logotyp

NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Arial CE Bold

**AĄBCĆDEĘFGHIJKLŁMNŃOÓPQRSŚTUVWXZZŹ
aąbcćdeęfghijklłmnńoópqrsśtuvwxyzź
0123456789**

Spis rysunków

<i>Rys. 1 Podstawowy wariant oznaczania materiałów informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych</i>	8
<i>Rys. 2 Minimalny wariant oznaczania materiałów informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych</i>	9
<i>Rys. 3 Flaga UE</i>	23
<i>Rys. 4 Geometria flagi UE</i>	23
<i>Rys. 5 Jednobarwne wersje flagi UE</i>	24
<i>Rys. 6 Reprodukacja flagi UE na kolorowym tle</i>	24
<i>Rys. 7 Obowiązujący emblemat Unii Europejskiej do oznaczania projektów współfinansowanych z Funduszu Spójności lub z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego</i>	25